रामपुर गा.वि.स. भित्रका माध्यमिक तहका विद्यार्थीहरूले नेपाली वाक्यगठनमा गर्ने त्रुटिहरूको अध्ययन

सुनीला भण्डारी

क्याम्पस रोल नं. ११४/२०६४/०६६

त्रि.वि.दर्ता नं. ९-१-३०८-२१-२००३

परीक्षा क्रमसङ्ख्या ३०८०२३०/२०६६

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, तानसेन बहुमुखी क्याम्पस

नेपाली भाषा शिक्षा शिक्षण विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर

तह (एम.एड.) दोस्रो वर्षको नेपा.शि. ५९८

पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ प्रस्तुत

शोधपत्र

तानसेन बहुमुखी क्याम्पस

तानसेन, पाल्पा

२०६९

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
तानसेन बहुमुखी क्याम्पस
(त्रि. वि. / उ. मा. शि. प. बाट सम्बन्धन प्राप्त)
तानसेन, पाल्पा, नेपाल
TANSEN MULTIPLE CAMPUS
Tansen, Palpa, Nepal
स्थापित: २०४७
☎: ०७५-५२०५९७
फ्याक्स नं. : ०७५-५२२५५०

पत्र संख्या :
च.नं.

मिति..........................

विषय : **सिफारिस पत्र**

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय तानसेन बहुमुखी क्याम्पस नेपाली भाषा शिक्षा शिक्षण विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको नेपा. शि. ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनका लागि प्रस्तुत **रामपुर गा.वि.स. भित्रका माध्यमिक तहका विद्यार्थीहरूले नेपाली वाक्यगठनमा गर्ने त्रुटिहरूको अध्ययन** शीर्षकको शोधपत्र शोधकर्ता सुनीला भण्डारीद्वारा मेरो निर्देशनमा तयार पारिएको हो । शोधकर्ताद्वारा अनुसन्धानात्मक ढाँचामा तयार पारिएको यस शोधपत्रप्रति म सन्तुष्ट छु । प्रस्तुत शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि तानसेन बहुमुखी क्याम्पस नेपाली भाषा शिक्षण विभागमा सिफारिस गर्दछु ।

....

शङ्करप्रसाद गैरे

उपप्राध्यापक

शोधनिर्देशक

तानसेन बहुमुखी क्याम्पस

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

तानसेन बहुमुखी क्याम्पस, पाल्पा

मिति : २०६९/   /

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
तानसेन बहुमुखी क्याम्पस
(त्रि. वि. / उ. मा. शि. प. बाट सम्बन्धन प्राप्त)
तानसेन, पाल्पा, नेपाल
TANSEN MULTIPLE CAMPUS
Tansen, Palpa, Nepal
स्थापित २०३७
☎: ०७५-५२०५९७
फ्याक्स नं. : ०७५-५२२४५०

पत्र संख्या :
च.नं.

मिति.........................

विषय :

स्वीकृति-पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय तानसेन बहुमुखी क्याम्पस नेपाली भाषा शिक्षा शिक्षण विभागअन्तर्गतका छात्रा सुनीला भण्डारीले उपप्राध्यापक शङ्करप्रसाद गैरेको निर्देशनमा स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको नेपा.शि. ५९८ का लागि तयार पारेको **रामपुर गा.वि.स. भित्रका माध्यमिक तहका विद्यार्थीहरूले नेपाली वाक्यगठनमा गर्ने त्रुटिहरूको अध्ययन** शीर्षकको शोध-पत्र आवश्यक मूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको छ।

<u>मूल्याङ्कन समिति</u>

हस्ताक्षर

१.	अध्यक्ष : डा. नेत्रप्रसाद न्यौपाने	विभागीय प्रमुख	....
२.	सदस्य : शङ्करप्रसाद गैरे	शोध-निर्देशक	....
३.	सदस्य : प्रा.डा. पारसमणि भण्डारी	बाह्य परीक्षक	....
४.	सदस्य : शालिकराम पौडेल	सदस्य	....
५.	सदस्य : राधेश्याम ज्ञवाली	क्याम्पस प्रमुख	....

मिति : २०६९/११/०७

कृतज्ञताज्ञापन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली भाषाशिक्षण विभाग स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्ति गर्ने उद्देश्यले पाल्पा जिल्ला **रामपुर गा. वि. स. भित्रका माध्यमिक तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूले नेपाली वाक्यगठनमा गर्ने त्रुटिहरूको अध्ययन** शीर्षकमा यो शोधपत्र तयार गरिएको छ । उच्च शिक्षा अध्ययनका लागि खुड्किलोको रूपमा रहेको माध्यमिक तहमा विभिन्न मातृभाषी विद्यार्थीहरूले गर्ने वाक्यगठन सम्बन्धी त्रुटिहरूको विस्तृत अध्ययन हुन आवश्यक हुन्छ । यो शोधपत्रले भविष्यमा हुने यस सम्बन्धी अध्ययनका लागि केही रूपमा भए पनि सहयोगी बन्न सक्नेछ भन्ने आशा लिएकी छु ।

प्रस्तुत शोधपत्रको तयारीका क्रममा आफ्ना अनेकौं व्यस्तताका बीच पनि शोधपत्रको शीर्षक चयनदेखि लिएर सामग्री सङ्कलन गर्न र शोधपत्रको रूपरेखा तयार पारी त्यसलाई परिष्कृत र परिमार्जित तुल्याई अन्तिम रूप दिन अमूल्य सर-सल्लाह र कुशल निर्देशन प्रदान गर्नुहुने आदरणीय गुरु उप-प्राध्यापक शंकरप्रसाद गैरेज्यूप्रति हार्दिक आभार तथा कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । सदैव उत्साह र निर्देशन प्रदान गर्नुहुने तानसेन बहुमुखी क्याम्पसका आदरणीय गुरु डा. नेत्रप्रसाद न्यौपानेज्यू र श्री शालीकराम पौडेलज्यू प्रति म हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । यसै क्याम्पसका संरक्षक डा. रामप्रसाद ज्ञवाली (शर्मा) प्रति पनि म हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । तानसेन बहुमुखी क्याम्पसका क्याम्पस प्रमुख श्री राधेश्याम ज्ञवालीप्रति आभारी छु साथै तानसेन बहुमुखी क्याम्पस नेपाली भाषाशिक्षण विभागका अन्य सम्पूर्ण प्राध्यापकहरूप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । उच्च शिक्षा अध्ययनमा अगाडि बढ्न उत्साहित गर्नुका साथै यस शोधपत्रको टङ्कणमा सहयोग प्रदान गर्नुहुने जीवनसाथी सुनीलप्रसाद देवकोटाप्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । त्यसैगरी अध्ययन कार्यमा सफलतापूर्वक अगाडि वढ्न सल्लाह, अवसर र प्रोत्साहन प्रदान गर्नुहुने स्व. पिता श्री उमानाथ भण्डारी, दाजु श्री सीताराम भण्डारी, माता श्री सुभद्रा भण्डारीप्रति पनि आभार प्रकट गर्दछु । शोधपत्र लेखनका क्रममा आवश्यक सहयोग गर्ने रामपुर गा. वि. स. भित्रका विद्यालयहरू नवदुर्गा मा.वि, दरैठाँटी उ.मा.वि, आनन्द निकेतन विद्याश्रम, रामतुल्सी उ.मा.वि. र आधारभूत मा.वि.का प्राध्यानाध्यक, शिक्षक र विद्यार्थीहरूप्रति पनि धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । यस शोधपत्रको निर्माणका क्रममा सहयोग पुऱ्याउनु हुने सहपाठी मित्रहरू तथा सम्पूर्ण साथीहरूप्रति पनि हृदयदेखि नै हार्दिक धन्यवाद तथा कृतज्ञता ज्ञापन गर्न चाहन्छु । अन्त्यमा कम्प्युटर सेटिङ गरी सहयोग गर्नुहुने बालकृष्ण भण्डारीलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

शोधकर्ता

सुनीला भण्डारी

विषय-सूची

शीर्षक	**पृष्ठ नं.**
सिफारिस पत्र	क
स्वीकृति पत्र	ख
कृतज्ञताज्ञापन	ग
शोधसार	घ-ङ
विषयसूची	च-झ
तालिकासूची	ञ
संक्षेपीकृत शब्दसूची	ट

परिच्छेद : एक

शोध-परिचय

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि	१
१.२ शोध शीर्षक	२
१.३ शोध प्रयोजन	२
१.४ समस्याकथन	२
१.५ अध्ययनको उद्देश्य	३
१.६ पूर्वकार्यको समीक्षा	३
१.७ अध्ययनको सीमा	६
१.८ अध्ययनको महत्त्व	७
१.९ शोध तथा सामग्री सङ्कलन विधि	८
१.१० शोधपत्रको रूपरेखा	८

परिच्छेद : दुई

त्रुटि विश्लेषणको सैद्धान्तिक स्वरूप/त्रुटि सिद्धान्त

२.१ त्रुटि विश्लेषणको परिचय	९
२.२ परिभाषा	११
२.३ त्रुटि विश्लेषणको उद्देश्य	११

२.४ त्रुटि, गल्ती र भूलमा फरक १२
२.४.१ त्रुटि १२
२.४.२ गल्ती १२
२.४.३ भूल १३
२.५ त्रुटिका स्रोत तथा कारक तत्त्वहरू १३
२.५.१ स्रोत भाषा १३
२.५.२ शिक्षण प्रक्रिया र वातावरण १३
२.५.३ सिकारूको बौद्धिक स्तर १४
२.५.४ शब्द सम्बन्धी कठिनाइ तथा जटिलता १४
२.६ त्रुटिका प्रकार १४
२.६.१ विकासशीलताको आधारमा देखिने त्रुटि १४
२.६.२ भाषाकोटिका आधारमा दखिने त्रुटि १६
२.६.३ स्रोतका आधारमा देखिने त्रुटि १७
२.६.३.१ भाषान्तरित त्रुटि १७
२.६.३.२ अन्तरभाषिक त्रुटि १७
२.६.४ गम्भीरताको आधारमा देखिने त्रुटि १७
२.६.४.१ अर्थबाधक त्रुटि १८
२.६.४.२ अर्थअबाधक त्रुटि १८
२.६.५ व्यापकताको आधारमा देखिने त्रुटि १८
२.६.५.१ आंशिक त्रुटि १८
२.६.५.२ व्यापक त्रुटि १८
२.६.६ स्वरूपको आधारमा देखिने त्रुटि १९
२.६.६.१ लोपगत त्रुटि १९
२.६.६.२ थपोटगत त्रुटि १९
२.६.६.३ छनोटगत त्रुटि १९
२.६.६.४ क्रमजनित त्रुटि १९
२.६.७ औचित्यको आधारमा देखिने त्रुटि १९
२.६.७.१ उचित त्रुटि १९

२.६.७.२ अनुचित त्रुटि २०
२.७ त्रुटि विश्लेषणका पद्धतिहरू २०
२.७.१ पूर्व निर्धारित कोटि पद्धति २०
२.७.२ पश्चनिर्धारित कोटि पद्धति २०
२.८ त्रुटि विश्लेषण प्रक्रिया २१
२.८.१ त्रुटिको सङ्कलन २१
२.८.२ त्रुटिको वर्गीकरण २१
२.८.३ त्रुटिको वर्णन/व्याख्या २१
२.८.४ त्रुटिको निराकरण २१
२.९ वाक्यगठन सम्बन्धी व्याकरणीय कोटिहरू २२
२.९.१ लिङ्ग २२
२.९.२ वचन २३
२.९.३. काल २३
२.९.४ पुरुष २४
२.९.५ पक्ष २४
२.९.६ भाव २५
२.९.७ वाच्य २६
२.९.८ आदर २७
२.९.९ कारक २८
२.१० निष्कर्ष २८

परिच्छेद : तीन

माध्यमिक तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूले गर्ने वाक्यगठन सम्बन्धी त्रुटिको वर्गीकरण एवम् विश्लेषण

३.१ परिचय ३०
३.२ वाक्यगठनमा देखिएका व्याकरणिक कोटिगत त्रुटि विश्लेषण ३१
३.२.१ लिङ्गगत त्रुटिहरू ३१
३.२.२ वचनगत त्रुटिहरू ३२

३.२.३ पुरुषगत त्रुटिहरू ३२
३.२.४ कालगत त्रुटिहरू ३२
३.२.५ पक्षगत त्रुटिहरू ३३
३.२.६ भावगत त्रुटिहरू ३३
३.२.७ आदरगत त्रुटिहरू ३३
३.३ वाक्यगठन सम्बन्धी त्रुटि पक्षको विद्यालयको प्रकृतिका आधारमा विश्लेषण ३३
३.३.१ नवदुर्गा मा.वि. रामपुर ३४
३.३.२ आनन्द निकेतन विद्याश्रम, रामपुर ३५
३.३.३ रामपुर अङ्ग्रेजी आवासीय उ. मा. वि., रामपुर ३७
३.३.४ दरैं ठाँटी उ. मा. वि., रामपुर ३८
३.३.५ आधारभूत मा. वि., रामपुर ४०
३.४ त्रुटि निराकरणात्मक शिक्षण ४१
३.५ लेखाइ सम्बन्धी त्रुटि निराकरणात्मक शिक्षणका उपायहरू ४२
३.६ निष्कर्ष ४३

परिच्छेद चार

निष्कर्ष तथा सुझाव

४.१ निष्कर्ष ४४
४.२ सुझावहरू ४६
४.३ भावी अनुसन्धानका क्षेत्रहरू ४८
सन्दर्भसामग्री-सूची
परिशिष्ट
व्यक्तिगत विवरण

तालिका- सूची

तालिका नं.	शीर्षक	पृष्ठ नं.
१	श्री नवदुर्गा मा.वि. रामपुर ७, पाल्पा	३४
२	श्री आनन्द निकेतन विद्याश्रम रामपुर ५, पाल्पा	३६
३	श्री रामपुर अङ्ग्रेजी आवासीय उ.मा.वि. रामपुर ३, पाल्पा	३७
४	श्री दरैं ठाँटी उ. मा. वि., रामपुर १, पाल्पा	३९
५	श्री आधारभूत मा.वि. रामपुर ५, पाल्पा	४०
६	लेखाइ सम्बन्धी त्रुटि निराकरणात्मक शिक्षणका उपायहरू	४३

संक्षेपीकृत शब्दसूची

सङ्क्षिप्त रूप	**पूर्ण रूप**
अप्र	अप्रकाशित
उ. मा. वि.	उच्च माध्यमिक विद्यालय
गा. वि. स.	गाउँ विकास समिति
ठी.	ठीक
डा.	डाक्टर
त्रि. वि.	त्रिभुवन विश्व विद्यालय
नेपा. शि	नेपाली शिक्षा
न.	नम्बर
पा. वि. के.	पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
प्रा. लि.	प्राइभेट लिमिटेड
बे.	बेठीक
मा. वि.	माध्यमिक विद्यालय
व.	वस्तुगत
वि.	विषयगत
स्व.	स्वतन्त्रलेखन